دامەزرێنەری پەیڕەوی دەرونشیکاری

پیتەر گای
و:سەرهەنگ عەبدولڕەحمان

سیگمۆند فرۆید لەشەشی مایسی 1856دا لەشاری بچوکی مۆراڤیا، یاخود باشتر بڵێن لەفرلیبۆگ هاتۆتە دنیاوە. ژاکوب فرۆید باوکی بازرگانێکی بێ سەرمایەبوو، دایکیشی (ئەمیلیا)ژنێکی گەنج و قەدوباڵاجوان و لەخۆبایی بوو، کە(20)ساڵ لە ژاکوب منداڵتر بوو، ژنی سێیەمی بوو، ژاکوب فرۆید لەیەکەمین زەواجی خۆیدا، دووکوڕی هەبوو کەلە تەمەنی (ئەمیلیا)دا بوون و هەر لای ئەو دەژیان، کوڕی یەکێ لەم دوو زربرایە ناوی(جان)بوو، ئەو هەرچەندە برازای فرۆید بوو، بەڵام لەو گەورەتربوو، دۆخی خێزانی فرۆید بەئەندازەیەکی کافی ئاڵۆزو نادیاربوو تا ئەم کوڕە منداڵ بەهۆش و وردبینەوە سەر لەگۆم و گێژاوە دەربکا، وردبینی ئەم بەخشیشە سروشتییە لەوجودی منداڵاندا، بەجۆرێکی تایبەت لە فرۆیددا بەرچاودەکەوت، بەم شێوازە ژیان دەرفەتی زۆری بۆ فەراهەمدەکرد کە بەدڵی ئەو بوو.

لەساڵی 1860لەوکاتەی کە فرۆید نزیکەی (4)ساڵ بوو، لەگەڵ خێزانەکەیدا کۆچیانکرد بۆ ڤیەنا، کە لەدیدی زۆربەی کۆچبەرانەوە شارێکی جوان و رۆمانسی بوو.

کۆچکردنی ئەوان هاوکات بوو بەچەرخی ئازادیخوازی لە ئیمپراتۆری هایسبۆرگ، لەم دەورانەدا یەهودییەکان توانیان لەفشاری باجی قورس و سنورداری ئەحمەقانە، سەبارەت بە موڵکایەتی تایبەت و ئیش و کاروباری ئایینی هەیانبوو رزگاریان بێت، لەراستیدا ئەوان بەچاوەروانیەکانی خۆیان بەتایبەت پێشکەوتنی ئابوری، ئامادەبوون، لەمەیدانی سیاسی داو قبوڵکردنی مانەوە لە کۆمەڵگادا پۆشاکی کار بپۆشن و ئاسۆی چاوەروانیان زیادبکەن، فرۆید زۆر دواتر ئەم دەورانەو قوتابیانەی پرکۆششی یەهودی کەهەرکامیان کتێبی (باسی کارەکانی وەزیرانی کابینە)یان لەجانتای خۆیاندا هەڵدەگرت. دێنێتەوەیاد، ئەم سەردەمە فرۆیدی لاو ئارەزوی گەورە لەمێشکیدا پەنگی دەخواردەوە، لەبەرئەوەی کە فرۆید کوڕی لەپێشتری دایکی بوو، جێگەی سەرنجی خێزان بوو، توانی بەتەنیا ژورێك بۆ خۆی تایبەتمەند بکات، هەڵبەتە ئەمەش ئەو کاتە مەیسەربوو کەخێزانەکەی ئیمکانیەتیان بەدەستهێنابوو، سیگمۆند فرۆید لەیەکەمین رۆژانی سەرەتای قوتابخانەدا، تواناو ئامادەگیەکی درەوشاوەی بۆخۆی نیشاندا، لەوانەکانی قوتابخانەی ئامادەیی و ژمینازیوم ساڵ بەساڵ سەرکەوتووتر دەبوو پلەی یەکەمی بەدەست دەهێنا.

لەساڵی 1873داو لەتەمەنی 17ساڵیدا لەزانکۆی ڤیەنا وەرگیرا.

ئەو ئارەزووییەکی زۆری هەبوو بۆ خوێندنی "یاسا" بەڵام ئارەزووی بەرەو لایەکی تر پەیداکرد، زیگموند ئەو هۆکارەی کەئەوی والیکرد واز لەخوێندنی "زانستی یاسا"بهێنێ بە"تەماع و چنۆکی زانست" دەزانی، ئەو مۆڵەتی چوون بۆ کۆلێژی پزیشکی وەرگرت و ئامانجیشی لەهەڵبژاردنی ئەم بەشە، بەدواداچوونی رەوتی ئاسایی بەشی پزیشکی نەبوو، لەراستیدا ئەو مەبەستی بوو بەسودوەرگرتن لە لێکۆڵینەوە زانستی و فەلسەفیەکان، دەست بۆ رێگەچارەی هەندێ لە مەسەلە ئاڵۆزو بێ وەڵامەکان بەرێ کەشێتی ئەوانەبوو، کارکردن لەبواری فیزیۆلۆژی و دەمارناسیدا بۆ ئەو سەیرو پرسەرنج کێش بوو، تاساڵی 1881 سەرکەوتوو نەبوو، بەوەرگرتنی پلەی دکتۆرا لەو بوارەدا، سیگمۆند لێکۆڵەرەوەیەکی دیارو بەرجەستەبوو، کە بەبرەودان بەشێوەی بینینی وردو رەخساو بەتایبەتمەندییە زانستیەکانەوە خەریك بوو، مۆڵەتیاندا تا لەژێر چاودێری مامۆستایانی زانکۆدا، کە لەجیهاندا بەناوبانگبوون، سەرگەرمی چالاکی و لێکۆڵینەوەبێت، زۆربەی ئەم مامۆستایانەش سەلمێنگەرایانی باوەڕدارو کارتێکەربوون، کەخەیاڵپەردازییەکانی میتافیزیك، یان بەخراپ دادەنا، لەدیدی ئایینی باوەوە کە لەدەوری دیاردە سروشتیەکاندا بەرجەستەبوو، بەچاوی سوك سەیریان دەکرد، فرۆید لەدوای نوێکردنەوەی چاکسازی تیۆرەکانی، بەتایبەتی زهن کەلەئەسڵدا شێوەی گۆڕاوی تیۆرە فیزیۆلۆژیکیەکان بوون، بەهەق ناسییەوە، یادی مامۆستاکانی خۆی دەکردەوە، ئەرنست بروك لەهەمووان لەبیرنەکردووتر بوو، فیزیولۆژیستێکی دیارو ژیار، بەڵام خەسودبوو تیۆرەکانی فرۆیدی وەکو زەندیقێك جێی رەزامەندی بوو، فرۆید لەژینگەی خێزاندا بێئەوەی پەروەردەی ئایینی ببینێ گەورەبوو، کاتێ کەلەزانکۆ وەرگیرا، کەسێکی لائیك زیاتر نەبوو، لەکاتی تەواوکردنی خوێندن لەوێ بەخستنە رووی هۆکارە مەنتیقی و زانستیەکان، هەروەکو زەندیقێك "مولحید)مایەوە.

لەساڵی 1882دا ئەو بەپێچەوانەی ئارەزووی خۆی و لەسەر پێشنیاری بروك وازی لەکارکردن لەتاقیگەهێناو لەنەخۆشخانەی گشتی ڤیەنا بەکاری لەبەرپێداکەوتنەوە خەریکبوو، هۆکاری ئەم ئیش گۆڕینەی جگە لەعەشق و

ئیحاس، هیچ شتێکی دیکەنەبوو، لەمانگی ئابدا پەیوەندی لەگەڵ خاتونێکی لاودا دروستکرد بەناوی مارتا برنایز کەخەڵکی باکوری ئەڵمانیابوو، مارتا هاتبوو بۆ دیدەنی یەکێ لە خوشکەکانی فرۆید ئەو بەبینینی ئەم ئافرەتە سەرنجکێش و وردیلەیە، بەتوندی کەوتە دوای خۆشەویستیەوەو ماوەیەکی کورت لەدوای ئەم ئاشنابوونە بەشێوەیەکی شاراوە، بوونە دەزگیرانی یەکتری، بەڵام فرۆیدی لاو توانای مادی هێندە باش نەبوو، تا ژیانێکی ئابرومەندانەو ئاسودە کە دەزگیرانەکەی لێی دەخواست و بۆ سەرەتای ژیانی پێویست بوو بۆ ئەو فەراهەمبکات، تاوەکو لەسێپتەمبەر 186دا بەیارمەتی چەند هاورێیەکی دەوڵەمەندی، کە پێشینەی هاوسەرێتی(سلفە زواج) و دیاری هاوسەرێتییان پێشکەشکرد،پاش پێنج مانگ لەشاری ڤیەنا زەواجیانکرد، ئەوان لەماوەی (9)ساڵی ژن و مێردایەتیاندا بوونە خاوەنی (6)منالێ کەدواهەمینیان ناوی (ئانا)بوو کە لەدواییدا بووە نهێنیێ پارێز، سکرتێر، پەرستیارو قوتابی و نوێنەری باوکی، ئەو بەهۆی توانای شەخسی خۆیەوە نەك فرۆیدی باوکی، بوو بەئەندامی دەستەی دەرونشیکارانی بەرجەستە، فرۆید بەر لەزەواجکردی لەئۆکتۆبەری 1885دا 1886هاوکات لەگەڵ دەمارناسی بەناوبانگی فەرەنسی جین مارتین چارکوت لەپاریس سەرگەرمی لێکۆڵینەوەو توێژینەوە بوو، بەرگری جەسورانەی چارکوت لەهیپتوتیزم وەکو کەرەستەیەك بۆ دەرمانی نەخۆشییە جەستەییەکان، کاریگەری لەسەر فرۆید هەبوو، هەروەها بەرگری بێ باکانەی دوایی ئەو لەم تێورە (لەو قۆناغەدا تەواو سونەت شکێن لەقەڵەم دەدرا) کەنەخۆشی هیستریایە، کەپیاوانیش وەکو ژنان ئامادەن بۆ توشبوون، سەبارەت بەبەرگری سەرەتا کاریگەری کەمتری لەفرۆید نەبوو، چارکوت لێکۆڵەری بێ وێنەو شارەزا بوو کە فرۆیدی بەلایەنەکانی دەرمانی و تێوری مێشك پەیوەستدارکرد، لەراستیدا نەخۆشیە دەمارییەکان گۆڕابوو بۆ بەشی تایبەتمەندێتی فرۆید، ئەو لەیەکێ لەساڵەکانی دەیەی 1890لای یەکێ لەهاورێیانی، دەرونشیکاری بەحاکمێکی ستمکار لەقەڵمدابوو، لەم دەیەیەدا بوو کەتوانی تێوری دەرونشیکاری مێشك ئاراستەبکات، فرۆید لەهەمانکاتدابەسودوەرگرتن لەیارمەتیە تایبەتیەکان، کەسێکی فارق لعادە دێتە بەرچاو، لەساڵی 1887لەگەڵ ویلهام فلیسی پسپۆڕی گوێ و لوتدا ئاشنایەتی پەیداکرد، ئەم ئاشنابوونە، زۆرخێرا گۆڕا بۆ پەیوەندی دڵسۆزانەی نێوان ئەوان.

فلیس هاورێیەکی دڵسوز بوو، کە فرۆیدی غەریب و تەنیا حەزی دەکرد دەردەدڵی خۆی لابکات،

ئەو پیاوێکی بیرمەندو روناکبیربوو لەبەرامبەر بیروباوەڕەکانی تردا لاوازخۆی دەرنەدەخست و بەئازایەتیەوە خەریکی بلاوکردنەوەو برەودان بەتێۆرە جەنجاڵەکانی بوو(کەهەندێ کات سودبەخش بوون)ئەو دەمارگیرێکی پڕ شەوق بوو، ئەو تێورانەی کەفرۆید دەیخستەڕوو، پشتیوانی لێدەکردو بەهێزی دەکردن، فرۆید فلیس زیاتر لە(10)ساڵ بەئالوگۆڕی نامەی نهێنیانەو وتاری زانستیانەوە خەریکبوون و هەندێك جاریش یەکتریان دەبینی، تا ئەندێشە شۆڕشگێڕییەکانی خۆیان بخەنەبەر توێژینەوەو وردبوونەوە چلاکی و پیشەیی فرۆید بەرەو لایەك دەچوو، کەدەرکەوتنی دەرونشیکاری بەدواوەبوو، نەخۆشەکان هەروەکو مامۆستا

فرۆید

کارامەکان کۆمەڵێ خاڵی زۆریان فێرکرد، فرۆید بەبینینی نیشانەکانی هیستریا لەژناناو بەگوێگرتن لەگرفت و دەردو ئازارەکانیان وردەوردە پەرەی دەدا بەزانست و تایبەتمەندێتی خۆی لەم بوارەدا، ئەوخۆی دەناسی و دەیزانی کە گوێگرتن و بیستن توانابییە، بەڵام ئەم نەخۆشانە قسەی زۆریان بۆ وتن پێبوو کەئەو لەمبارەیەوە کورتی کردبۆوەو دیقەتی پێویستی

ئەنجام نەدابوو، لەساڵی 1895دا فرۆیدو جۆزیف برۆیەری هاوڕێی کتێبێکیان بەناونیشانی "چەند توێژینەوەیەك دەربارەی هیستریا" بەچاپگەیاند" برۆیەر پسپۆڕی نەخۆشیە هەناوییەکان و پیاوێکی بیربەرز، بەنرخ و سەرکەوتوو بوو، کەفرۆید ئەوەی وەکو باوکی خۆی خۆشدەویست، لەم کتێبەدا نەخۆشەکەی پێشووی برۆیەر"ئانائۆ" هەڵبژێردراو دیاریکرابوو، ئانا بابەتێکی سەیری جێگە سەرنج بوو فرۆیدو برۆیەر چەندین سەعات دادەنیشتن و بەشێوەیەکی سەمیمانەو جدی دەربارەی ئەو توێژینەوەو گفتوگۆیان دەکرد، ئەوان لەوانەیە نەخوازراو (ئانائۆ)یان وەکو یەکەمین نەخۆش لەزانستی دەرونشیکاریدا بەرجەستەکردبێ، فرۆید بەخوێندنەوەو توێژینەوە دەربارەی (ئانائۆ)بەتەواوی قەناعەتەوە بۆی دەرکەوت، کەهیستریا بەهۆی رادەی کارکردنی نەخوازراوی ئارەزووی سێکسیە لەتاکەکانداو نیشانەکانی پەیوەست بەو جێگەی توێژینەوەو گفتوگۆیە.

ساڵی 1895دەتوانین بڵێین قۆناغی جێگیربوون(دامەزراندن)بوو بۆ فرۆید، بەجۆری کەلەمایسی هەمان ساڵدا بەتەنیا خەریکی توێژینەوەو لێکدانەوەی دەرونشیکاریانەی خەوندا سودی لێ وەرگت و پاش چوارساڵ لەکتێبی (لێکدانەوەی خەونەکان)دا بلاویکردەوە، فرۆید لەپایزی هەمانساڵدا رەشنوسی باسێکی نوسی و ئاراستەکرد کە نەیتوانی تەواوی بکات و بەچاپی بگەیەنێ.

فرۆید دواتر ئەم باسەی ناونا دەرووناسی زانستی، دەبوایە زیاتر گومان بەرین کەفرۆید لەدەرخستنی هەندێ لەتیۆرە بونیادییەکانی بەتوندی چوتە ژێرکاریگەری لێکدانەوە دەرونشیکارییە سونەتی و پێشهاتە زهنیەکان، فرۆید دەربارەی دەرووناسی بەردەوام، زانیاری زیاتر لەسەر دەرووناسی دەخستەڕوو لەبەهاری 1896دا بۆیەکەمینجار زاراوەی چارەنوساز (psychoanalysi)ی خستەڕوو لەئۆکتۆبەری مەرگی باوکی بەگرنگترین رووداو ناخۆشترین ونکردن لەژیانی مرۆڤ لەقەڵەمدا، ئەم رووداوە ئەنگێزەیەکی بەهێزی لای فرۆید دروستکرد، تاوەکو بکەوێتە خۆی و بەقوڵی بەخودشیکارییەوە خەریك بێت و درێژە بەتیۆرسازی دەرونشیکاری بدات ئەمە بۆ خۆی شیکردنەوەیەکی سیستەماتیکترو وردتر لەخودشیکاری بوو، کە ئۆتوبیوگراف نوسی رك گۆ ئەوەی بەراشکاوی ئەنجام ئەدات 3 یا 4 ساڵ دواتر لەکاتێکدا کەبەسەختی سەرگەرمی نوسینی (کتێبی خەو)بوو هەموو رۆژێ رووبەرووی لێشاوێ لەدۆزینەوە نوێیەکانی دەبووە، بەلام سەرەتا دەبوایە لەشەڕی"تیۆری فێڵ" کەماوەیەك بۆ سەلماندنی خەبات و پێداگری کردبوو ئازادبوایە لەبەرامبەر ئەم تیۆرەدا هۆکاری دەرون رەنجاندن، سەرەتای چالاکی سێکسی کتوپڕ لەتاکەکانداو بەشێوەیەکی دیاریکراو بووە مایەی ئازارو ماندووبون لەسەردەمی منالیدایە، هەروەها فرۆید لەم تیۆرە دوور لە دەست گەیشتن و زیاتر ئەگەری ئازادی دەدۆزییەوە، دەیتوانی بەناسین و دەرك کردن بە رۆڵی ئالۆزی لەژیانی زهنی خەریك بێ و سەرکەوتوو بێ بە دۆزینەوەی گرێی ئۆدیب، ئەو گرێیەی کەرەهەندی سێ رووی خێزان پەیوەندی دروستدەکات، فرۆید کتێبی "لێکدانەوەی خەونەکان"ی لەنۆڤەمبەری 1899دا بلاوکردەوە ئەو لەم کتێبەدا خەونەکان وەکو ئەنجامی ئارەزووەکان و بەدیهاتنیان دەنوسێ و دەربارەی چارەسەری زهنی باسێکی چڕو پڕ دەخاتەڕوو، ئەو باوەڕی وایە کەئەم چارەسەرە زهنییە هۆکارو ئەنگێزەی خۆی بەنمایشێکی سەیر دەگۆڕێ، کە کەسی خەو بین کاتی بێداربوونەوە ئەوانە دێتەوە بیر.

لەبەشێکی دژوارو ئالۆزی ئەم کتێبەدا فرۆید تەرحێك دەربارەی تیۆری هەست و نەست دەخاتە بەرچاوی خوێنەران لەسەرەتادا پێشوازی زۆر زیاد لەم کتێبە نەکرا لەماوەی (6)ساڵ لەبلاوکردنەوەی ئەم کتێبەدا تەنیا (351)بەرگی لێ فرۆشرا، پاشان لەساڵی 1909دابوو کەچاپی دووەمی بلاوکرایەوە، بەلام ئەو کتێبەی کەجێگە پەسەندی گشتی بوو "سایکۆ پاتۆلۆژیای ژیانی رۆژانە"بوو کەفرۆید لەساڵی 1901دا نوسی بووی، ئەم کتێبە خوێنەری زۆری هەبوو، ئەو بەنوسینە جێگەی سەرنج و کامڵەکانی کەلەم کتێبەدا کۆیکردبووە، هەرچەندە لەوانە شێواو نارێك بووین خەریکی ناساندنی خاڵی تیۆرە بونیارییەکانی خۆی تەتایبەتمەندی زهن بوو باوەڕی وابوو، کەکارکردی زهن گوێڕایەڵی یاسا جێگیرەکانە،لەم بارەیەوە سەرنجتان بۆ نمونەیەکی واقیعی ڕادەکێشین ،بەم شێوازە کەپلەی بالای دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی (ڤیەنا)ڕووبەڕووی کۆمەڵێ قەیران دەبێتەوە.ئەو بەخوێندنەوەی بەیانی ڕەسمی،ئەنجومەنەکە دەکاتەوە.بەهۆی هەمان بەیاننامەوە ئەنجومەن پشوودەدات .هەستی بەنەفرەت کردنی نوێ لە دانیشتنەکانی دواتری ئەنجومەن لەم کەسەدا دێتە بوون .لێرەدا بەپشووکردنی

ئەنجوومەن، بەهۆکارێکی خێرا دەژمێردرێ لەدروستبوونی ئەم هەستەدا ،فرۆید گەرچی هێشتا چاکسازخوازێکی سەرچڵ بوو، بەڵام وردە وردە ناوبانگی دەرکردو هەواداری زۆر دەبوو. ساڵی 1900 شەڕێکی توند لەنێوان ئەو فلیس دا ڕوویداو پاش ئەو ماوەیەك لەگەڵ یەکتریدا نامەیان ئاڵوگۆڕ

فرۆید

دەکرد، بەڵام هەرگیز یەکترییان نەبینی. لەماوەی ئەم ساڵانەدا کەتەوژمی یەهود گەڕایی فەرمانڕەوا بوو،فرۆید لەتەوژمەدا شانسی هەبوو، بەڵام سەرەنجام لەساڵی 1902 وەکو مامۆستای زانکۆی ڤیەنا دامەزرا. لەکۆتایی هەمان ساڵدا فرۆیدو چوارکەسی تر لەپزیشکانی ڤیەنا شەوانی چوارشەممە لەئاپارتمانەکەی ئەو لە ((بیرگایس))ژمارە19 دادەنیشتن.

لەم کۆبوونەوانەدا بابەتی دەرونشیکاری دەبووە جێگەی توێژینەوەو بیروڕاگۆڕینەوە بەتێپەڕینی (4)ساڵ ژمارەی ئەندامانی هەمیشەیی لە(12)کەس زیاتربوو، بەجۆرێك کەکەسێکیان بەناوی "ئوتۆرانك"وەکو سکرتێری کۆبوونەوەکان هەڵبژارد، تا بەتوێنەوەو گفتوگۆی زیندوو شێوەی دانشتنێك وەربگرێ، سەرەنجام لەساڵی 1908دا شێوازی ئەم دانیشتانە گۆڕاو بوو بە ئەنجومەنی دەرونشیکاری ڤیەنا، هەندێ لەئەندامانی پیاو و (ژمارەیەکی کەم لەئافرەتانی ئەندامی ئەنجومەنەکە) بەتوندی لەژێرکاریگەری تێورەکانی"فرۆید"دابوون.

لەساڵی 1905دا فرۆید بەنیشاندانی دووەمین کاری گەورەی تێوری خۆی "سێ وتار دەربارەی تێوری سێکسی" پایەکانی ئەندێشەی دەرون شیکارانەی خۆی پتەوکرد، فرۆید لەم کتێبەدا باسێکی گشتی دەربارەی خۆی ناشرین و گەشەی سروشتی و ئاسای تاکەکان لەسەردەمانی منداڵ تا هەرزەکاری خستۆتەڕوو، خاڵی لەهەر جۆرە خەوش و ڕەخنەیەك کەلەراستیدا تا ئەو ڕۆژە لەناوەندی پزیشکیدا بێ وێنەو نەناسراوبوو خستەبەرچاوی خوێنەران، جارێکی تر لە 1905دا کتێبی سەرگەرمکەری خۆی" بەشێك لە لێکۆڵینەوەی کەسێکی هستریایی"نوسی کەناوی لێنرا بەسەرهاتی"دۆرا" "Dora case"ئەم کتێبە پڕە لەباسی بەناوبانگ کە فرۆید دەربارەی یەکەمین نەخۆشەکانی خۆی نوسیویەتی و لەقاڵبی گاڵتەو پێکەنیندا باسیکردوە، ئەو لەهەمانکاتدا دانی پێدادەنێ کە توانای دیاریکردنی توانای گواستنەوەی نەبووە لەشوێنی شیکردنەوەدا، بەڵام نەبوونی هاودڵی بەو نەخۆشە لاوانەی کەدەبوونە دەرونشیکار، ئەم شێوەیەی بەبابەتێکی جەنجاڵ ئامێز گۆڕیبوو، فرۆید لەدەیەی نوسیندا بەخستنەڕووی باسەکانی دەربارەی"3"نەخۆشی ئاڵۆزی تر، هونەری دەرونشیکاری پەرەپێدا، لێکۆڵینەوەیەك دەربارەی نەخۆشی ترس"فۆبیا"ی کوڕە منداڵێکی پێنج ساڵە (هانسی بچوك) لەساڵی 1909دا کۆمەڵە یاداشتێك دەربارەی دەرونی نەخۆش و وەسواسی "موشمرد" و کۆمەڵە لەیاداشتێکی دەرونشیکارانە دەربارەی بەسەرهاتی و ژیاننامەی نەخۆشێکی پارانوئیدی بەسەرهاتی شربەر (schreber)لەو ساڵانەدا لەگەڵ ئەوەی کەشیکردنەوەی نوێ دەخرایەڕوو، بەڵام توێژینەوە دەرونشیکارییەکانی فرۆید نمونەی ئەو شرۆڤەکاریانە نەبوون بەمانایەکی روون ئاوێزەیەکی بەرفراوان لەنەخۆشیە دەرونیەکان پڕدەکرد ئەو لەساڵی 1910 بەدواوە بۆ جێگربوونی شێوە دەرون شیکارییەکانی خۆی لەسەر پایەجێگیرو پتەوەکان، وتارە کاریگەرو بێ وێنەکان بڵاودەکردەوە، لەراستیدا ئەو هەرگیز لەتێورەکەی غافڵ نەبوو وتارە بەنرخەکەی "بنەماکانی

پەیوەست بە دووئەسڵی کارکردنی زهن" نمونەیە بۆ ئەمە فرۆید لەم وتارەدا جیاوازی نێوان "پاشهاتی یەکەمین"واتە پاشهاتی سەرەتایی و توخمی ناخود ئاگا لەزهن و "پاشهاتی دووەمین" کەکارکردی لۆژیکی و هۆشیارانەی زهنە، ئاشکرا دەکات، لەدرێژەی ئەم ساڵانەدا بەبلاْوکردنەوەی ئەو وتارانەی سەبارەت بە ئایین، ئەدەبیات، رەفتارە سێکسیەکان، بەسەرهات نوسی، پەیکەرسازی خوێندنەوەی مرۆڤی بەر لەمێژوو زۆربابەتی تر، خۆی لە کۆتی یاسایی بووی پزیشکی و زانستی تایبەتی تیۆری، ئازاد دەکات" ورێنەکان و خەونەکان-1907)، نوسەرانی داهێنەرو فەنتارزی1908)، مۆراڵی سێکسی لەدنیای ژیارو نەخۆشی مۆدێرنی دەماری 1908)، هەروەها لێکۆڵینەوەی لەبارەی تیۆری سێکسی کەبەشێوەی هەمەلایەنە توێژینەوەی لەسەرکردبوو، (یادەوەری منداڵی لای داڤنیشی 1910) لەنمونەی بەرهەمە بێ شومارەکانی فرۆیدن، فرۆید باوەڕی وابوو کەوتارە رۆشنبیریەکانی بەم شێوازە بوو، کەئەو بەئارەزوو خواستەکانی سەردەمانی لاوییەتی خۆییەوە ئیشی دەکردو هەندێ لەنهێنیە گرنگەکانی ژیانی مرۆڤی دەخستەڕوو.

فرۆید لەسالاْنی دەیەی 1905-1914دا بەهۆی بوونی جیاوازی و ناکۆکی ناخۆش و قەیرانەوە لەجیهاندا، بینەری دەرکەوتنی بروسکە ئاسای بزوتنەوەی جیهانی-بزوتنەوەی خۆی بوو، بەپێی ئەو مەرجانەی کە لەوێ رێوشوێن هەڵگرتنی دەرونشیکاری رۆڵی ناوەندی و دیاریکراوی دەنواند دوو ئومێدی سەرەکی فرۆید بۆ بەردەوامی دان بە ئەندێشەکانی لەئایندەو دروستکردنی توێژینەوەو گفتوگۆی دەوروبەریان، پزیشکی بەهۆش و سۆسیالیستی خەڵکی ڤیەنا ئەلفرێد ئەدلەر (1870-1937) و ئەوەی تر دەرونشیکاری داهێنەرو کللەشەقی سویسری کارل جی یونگ (1875-1961)بوون، ئەدلەر بەیەکەمین هەوادارانی فرۆید دەژمێردرێ لەڤیەناو چەندین ساڵ بەوو فەلسەفەکانی وەفادار مایەوە، بەبوونی زۆربوونی هەرچی خێراتر ئارەزووە پیشەییەکانی تاك(بەشێوەیەکی گشتی نەك لەلایەنی خێرخوازییەوە) لەکۆمەڵەی دەرونشیکاری و لێکۆڵینەوەو توێژینەوەی هەرچی زیاتری ئەندێشەکانی فرۆید لەکۆمەڵەی دەرونشیکاری سیگمۆند موشتاقانە لەهەوڵی فراوانکردنی زیاتری ئەم زانستەدا بوو لەزێدی خۆیدا، فرۆید لەگەڵ ئەوەی کەهەواداریکی بێ شوماری لەڤیەنا هەبوو، کەچی شوێنەکەی بەسنوردار دەزانی کە خودان خانەقاکانیش لەگەڵیدا نەدەگونجان.

فرۆید لەساڵی 1906دا کاتێ کەبەخێرایی وەڵامی وتارێکی چاپکراوی لەرۆژنامەدا دایەوە لەلایەن یونگ و پاشان لەلایەن دەرونشیکاری دیارو بەرجەستە لەکلینکی بەناوبانگ (burgholzli)زیۆرخ بۆ ئەو نێردرابوو بەمشێوازە بوو کەنوسین و پەیوەندی دۆستانەی نێوانیان دەستپێکرد لەسەرەتای ساڵی 1907دا کاتێ کە چاوی کەوت بەفرۆید هاورێیەتی ئەم دوانە زیاتر پتەوبوو، فرۆید لەم قۆناغەدا تەنیا (50)ساڵبوو، بەهێزو پڕکار دەهاتە بەرچاو، بەلاْم بەتێپەڕاندنی ئەم دەیەیەو هەنگاونان بۆ قۆناغی بەسالاْچوان و پیرتربوون، زیاتر دەیڕوانییە قولاْیی ئەندێشەکانی ئەو لەهەوڵی ئەوەدا بوو جێ نیشنێك بۆ خۆی پەیدابکات تاشێوازی دەرونشیکاری کەلەخاکی ڤیەناو قەڵەمڕەوی جولەکەکان سنوردارکرا بوو بۆ نەوەکانی ئایندەو دنیایەکی فراوانتر لەوێ بگوازێتەوە، ئاشنابوون بەیونك رووداوێکی گرنگ بوو، یونگ هاودەمێکی بەرجەستەو سەرکێشێکی لاو، چالاك و پڕوزەبوو، یونگ پەیوەندی بە شاری ڤیەناو نەتەوەی جولەکەوە نەبوو، لەیەکەمین کۆبوونەوەی نێودەوڵەتی دەرونشیکاری کەلەبەهاری 1908دا لەسالیزبۆرگ بەڕێوەچوو، ناوی ئەو لەریزی کەسە دیارو بەناوبانگەکان بوو، ئەو لەدوای ئەم کۆبوونەوانە بووە سەرنوسەری کتێبی ساڵ، فرۆید کەلەگەڵ یونگدا دەبوو شادمان و دڵخۆشبوو ئەوی بەمناڵی خۆی دەزانی و لەکاتی بەخێرهاتندا ئەوەی بەجێ نشینی خۆی بانگ دەکرد، لەراستیدا بوبوە مایەی دڵگەرمی ئەو لەم رووەوە کاتێ کە ئەنجومەنی نێودەوڵەتی دەرونشیکاری لەمانگی مایسی 1910دا دامەزرا، هەڵبژاردنی یونگ وەکو سەرۆکی ئەنجومەن شتێکی لۆژیکی و بەڵگەنەویست بوو لایەنگرانی فرۆید لەڤیەنا کاتێ کەزانیاری لەبری شارەکەی خۆیان، شاری زیۆرخ بۆتە شوێنی کۆبوونەوەی دەرونشیکاران، پەشۆکان و ئەم رووداوە بەلای ئەوانەوە رووداوێکی ناخۆشبوو، بەلاْم پاشان بەو سازش و رێکەوتنەی لەنێوانیاندا بوو ئاشتی و ئارامی روویکردەوە کۆمەڵەی دەرونشیکاری، بەلاْم ئەدلەر پەرەی بەئەندێشەیەکی جیاواز دەدا.

بەم شێوازە بوو ناکۆکی و جیابوونەوە کەوتە نێوان دەرونشیکارانەوە لە هاوینی 1911دا ئەدلەر و چەند کەس لەهاوبیرانی لەفرۆیدو هەوادارانی ئەو جیابوونەوەو ئوانیان لەسەرپەرشتی و چادێری بەسەر ئەنجومەندا بەتەنیا جێهێشت.

فرۆید لەوەرگرتنی خەڵات و گەیشتن بەپلەی زانستی بێ نسیب نەمایەوە.

لەئەیلولی 1909دا لەزانکۆی کلارك لەورستەری ماساچوست بەهاوکاری یۆنگ پلەی دکتۆرای فەخری

وەرگرت، بەڵام یۆنگ هەروەکو ئەدلەر وردە وردە لەئەندێشەوە ئەفکاری فرۆید دووردەکەوتەوە، چونکە تەئکیدکردنەوەی فرۆید لەسەر وەزی تیۆری سێکسی لیبدۆ هەرگیز لەلایەن ئەوەوە قبوڵ نەکرا، تاسەرەتای 1912 کەسانی تریش یەك لەدوای ئەوی تر راکێشەری ئەم ئەندێشە موحافیزکارانە بوون بەمەبەستی رێگری لەپێشکەوتنی ئەم تەوژمە ئەرنست جۆنزی ئینگلیزی، پارێزەری بنەڕەتی فرۆید، کۆمیتەی بەرگری پێکهاتوو لەگرووپێکی نهێنی لەدەرونشیکاران دامەزراند، لەم کۆمیتەیەدا خودی ئەرنست جۆنز، فرۆید، ساندور فرنکزی(هەواداری سەرسەخت لەبوداپێست) هانس ساکس پارێزەری گاڵتەچی و بەهۆش لەخەڵکی ڤیەنا، کارل ئەبراهام پزیشکی گشتی و تیۆرسازو ئاتورانك نەخشەسازی بەرهەمەکانی فرۆید کە کەسێکی زیرەك بوو بەشدارییانکرد کۆتایی 1912 بوو پەیوەندی فرۆیدو یۆنگ کشایە دواوە.

فرۆید لەگەڵ ئەو هەموو هیلاکی و فشارەی کە بەهۆی کاروباری پەیوەست بە دەرونشیکارییەوە تووشی هاتبوو، درێژە دەدات بە لێکۆڵینەوەکانی خۆی دەربارەی مەسەلە کلینیکە جۆراو جۆرەکان ئەو لەساڵی 1913دا بەرهەمی لێکۆڵینەوەی بەرجەستەو بێ باکی خۆی واتە کتێبی "تەوتەم وتابۆ"ی بڵاوکردەوە، ئەو لەم کتێبەدا قۆناغی پێش مێژوو لەدیدگای دەرونشیکارانەوە دەخاتەبەر توێژینەوەو لێکۆڵینەوەو رابردوویەکی زۆر دوورو نادیار وێنا دەکێشێ کەتیایدا مرۆڤی ناشارستانی بە باوك کوژی و هەستکردن بە گوناهێکی زۆر دەچێتە ناو بواری رۆشنبیرییەوە.

فرۆید لەساڵی 1914 و لەدوای بڵاوبوونەوەی ئەم کتێبە، وتارێکی بەناونیشانی "موسای مایکل ئەنجیلۆ" بەنازناوی ترەوە بڵاوکردەوە، فرۆید لەم وتارە باش و سەرسورهێنەرەی خۆیدا باسی لەپەیکەرتاشی پڕ هەیبەتی مایکل ئەنجیلۆ دەکات و پەیوەستی دەکات بە تواناو بلیمەتی ئەو لەتێرامان بە کەرەستەوە، فرۆید لەهەمان ساڵدا دەستی بە نوسینی وتارێکی جەنجاڵ دەربارەی خودشیکاری کرد، کەلەسەر تیۆرەکەی خۆی واتە تیۆری هێدوە"نیرۆتیك" بوو کەناوەرۆکەکەی لەسەر دووبەشی عاشقانەو خۆپەرستی بوو بەدیدی شك و گومانەوە دەیڕوانی و بەم شێوازە لایەنە بونیادییەکانی فەلسەفەی دەرونشیکاری لەبناغەوە شیکردەوە.

بەڵام سەرهەڵدانی رووداوو بوونی قەیران لەمەیدانی نێودەوڵەتیدا بەرپرسیارییەتی جیاوازی دەخستە سەرشانی

فرۆیدو ئەویش توێژینەوەی سەر لەنوێی تیۆری دەرونشیکاری بوو لە 28 ژەنیوەری 1914دا فرانسیس فردیناند دۆکی گەورەی ئوتریش و هاوسەرەکەی کوژران و "6"هەفتە پاش ئەم رووداوە لە (8/4)دا جەنگ لەئەوروپا دەستپێکرد، یەکەمین رووداوی ناخۆش لەزانستی دەرونشیکاریدا راپۆرتێ بوو بەناونیشانی" بەسەرهاتی ئازاری دەروونی سەردەمانی منالّی" کەفرۆید لەپایزی 1914دا دەربارەی کەسایەتی زۆر بەناوبانگ و رووداوی، واتە گورگەپیاو نوسی، بەلاّم ئەم وتارە تاسالّی 1918 بلاّونەکرایەوە.

دەرونشیکاری دەچێتە قۆناغی وەستان و لەم بارەیەشەوە کارو لێکۆلّینەوەی شایستە ئەنجام نادرێ، ئەو نەخۆشانەی کەبەهێزی شیاوی دەرونشیکاری دەژمێردران لەبەرەکانی جەنگدا سەرگەرمی خزمەت بوون و زۆرێك لە دەرونشیکاران وەکو تیمی پزیشکی بانگهێشت دەکران، نامە نوسینی دوورکابەر واتە جۆنزو فرۆید زۆر لەبەرچاو نەبوو، بلاّوکردنەوەی بەشەکانی دەرونشیکاری گەیشتبووە، ئاشتێکی زۆرنزم و ئەنجومەن کە بەپردی پەیوەندی گرنگی نێوان دەرونشیکاران دەژمێردرا لەم قاعیدەیە نەبواردرابوو، قەیران و جەنگەکان لەو قۆناغەدا هەردەم نیگەرانیەکانی فرۆیدی زیاددەکرد (3)کوڕی بەشدارییان لەجەنگدا کردبوو دووانیان رووبەڕووبونەوەیان بەمەترسی مەرگ لەئان و ساتدا بووە بوونی ئەم قەیرانە هەرگیز فرۆیدی نائومێد نەکرد، ئەو درێژەیدا بە چالاکیەکانی خۆی و هەرگیز سستی و تەمبەلّی نەنواندو زۆر سودی لەدەرفەت و کاتەکان وەردەگرت بۆ پێشخستنی مەبەستە بەنرخەکانی خۆی، فرۆید بە پەیوەستبوون بە لێکۆلّینەوەو کاروچالاکی، دلّتەنگی و نیگەرانی فەرامۆشکرد، ناوەڕاستی مانگی مارس و جولای 1915دا ئەو دوانزە وتاری گرنگ و بونیادی دەربارەی "میتاپسیکۆلۆژیا لەزەمینەی پرسیار گەلی تیۆریدا" نوسی فرۆید سەرەتا ویستی ئەم دوانزە وتارە وەکو ناوەڕۆکێکی پتەو لەکتێبێکدا کۆبکاتەوە، بەلاّم لەئەنجامی ئەم کارە وازی هێنا، پاش ئەوەی لەماوەی سالاّنی 1915-1917دا پێنج وتار لەو وتارە نوسراوەکانی بەچاپ گەیاندو باقیەکەی لەناوبرد، نارەزایەتی پڕ نادیاری فرۆید لەم وتارانەدا ئاماژەیە لەسەر ئەم بابەتە کەفرۆید تەسەوری دەکرد کە وتارەکانی لەم بوارەدا بەرگری کردنە لە گوتاری دینامیکی ئەو تەرحەی کە فرۆید گرنگی پێدەدا بەو بینینانەی کە لە ئەنجامی شیکارییە پزیشکیەکانی بەدەستی هێنابوو بەراورد نەدەکردو ئەو لەم بابەتە زۆر نیگەران بوو، بەلاّم هێشتا جێگەی خالّی رێکاری دلّنیاو رەزامەند بەخش هەست پێدەکرد وێرای ئەوە دەبوایە تا کۆتایی جەنگ بە چاوەڕوانیەوە دابنیشێ.

چالاکیەکی تری کە فرۆید لە سالّی 1915دا واتە لەسەردەمی جەنگدا بۆ بە ئەنجام گەیاندنی دەستپێشکەری کردو رەزامەندی زۆر نەبوو لەسەر ئەنجامدانی، پێشکەشکردنی کۆڕو وتاربوو لە زانکۆ، ئەو ئەم وتارەی لەسالّی 1917دا لەکتێبێکی یەك بەرگیدا بەناونیشانی"چەند وتارێکی بەرایی دەربارەی دەرونشیکاری"دا بلاّوکردەوە، فرۆید بەو زیرەکی و ئامادەگیە ناسراوەی کەهەیبوو لێکۆلّینەوەکانی خۆی بە کۆمەلّێك لەشیکارییە ئاسایی و باوەکان هەروەکو هەلّەی زمان، "فەرامۆشی نائەنگێزی" دەستپێکردو پاشان بە لێکۆلّینەوە دەربارەی خەون خەریك بوو، دەخستەڕوو.